

PELTO- JA YLIJÄRVEN KUNNOSTUS – VAIHE 1

Vesiensuojelun tehostamishjelma 2019–2023

Tiivistelmä

Tällä yleissuunnitelmalla on mahdollista hakea avustusta vesiensuojelun toimenpiteisiin.

Sisällys

Tiivistelmä.....	3
Johdanto	4
Hankealue.....	5
Hankkeen linkittyminen muihin hankkeisiin	6
Sidosryhmät ja muut hyödyn saajat	7
Tavoitteet	7
Hankkeen liittyminen vesienhoitosuunnitelmaan ja vesienhoidon toimenpideohjelmaan	8
Kuvaus siitä, miten hanke edistää hakukuulutuksessa esitettyjä tavoitteita.....	8
Toteuttamissuunnitelma	9
Lapin ELY-keskuksen osallistuminen hankkeeseen	9
Viestintäsuunnitelma.....	11
Hankkeen kustannusarvio ja haettava avustus.....	13
Mahdolliset jatkohankkeet ja toimet hankkeen jälkeen	14
Lähteet.....	14

Tiivistelmä

Pelto- ja Ylijärven kunnostushankkeen ensisijaisena tavoitteena on vesienhallinnan edistäminen, vesistökuormituksen vähentäminen ja sen myötä saavuttaa vesistöjen parempi ekologinen tila. Lisäksi valuma-alueella tapahtuvat kunnostukset edesauttavat luonnonmonimuotoisuuden ja erilaisten virkistysarvojen parantamisessa. Hankkeessa on vahvasti mukana myös sosiaalisten vaikutusten huomioiminen, sillä hankkeen toteuttajan, maanomistajien sekä muiden sidosryhmien välinen yhteistyö kehittyi ja tiivistyi. Hankkeen toteuttaja on Kemijärven osakaskunta.

Tähän suunnitelmaan on koottu em. järvien ensimmäisen hankkeen toimenpiteet, ennen varsinaista kunnostushanketta. Ensimmäinen osa hankkeesta painottuu vesinäytteiden keräämiseen, koekalastukseen, valuma-alueiden kunnostusten yleissuunnitelman laatimiseen sekä hankkeesta tiedottamiseen paikallistasolla (esim. maanomistajat). Tämän lisäksi hankkeeseen liitetään kalastustapahtuman järjestäminen, missä kannustetaan erityisesti nuoria kotitarvekalastukseen. Jatkohanke tullaan toteuttamaan vesi- ja koekalastustulosten sekä valuma-alue suunnitelman perusteella. Jatkohankkeen yksi tärkeä osa-alue on valuma-alueella tehtävät kunnostustyöt.

Johdanto

Lainaus Ympäristöministeriön sivuilta: <https://ym.fi/virtaavesienhoitoon>

Vesiensuojelun tehostamisohjelma haluaa tehdä Suomesta maailman tehokkaimman vesiensuojelijan. Ohjelmasta avustettavilla hankkeilla halutaan parantaa vesien tilaa ja vesiympäristöä, lisätä luonnon monimuotoisuutta ja monitavoitteista kestäväää vesienhallintaa sekä vahvistaa vesistökuunnostajien ja valuma-alueiden eri maanomistajien yhteistyötä. Haku alkaa 18.10.2022 ja päättyy 30.11.2022.

Järvissä kunnostustarve johtuu yleensä liiallisesta kuormituksesta, joka aiheuttaa rehevöitymistä, mataloitumista ja umpeenkasvua. Virtavesissä kunnostustarve johtuu usein ravinne- ja kiintoainekuormituksesta tai patojen ja perkauksen haitoista. Myös pienvesien vedenlaatu ja elinympäristöt ovat heikentyneet maa- ja metsätalousalueiden kuivatuksen sekä vesistöarakentamisen vuoksi.

Kunnostustoimien lisäksi vesien tilaa voi parantaa viivyttämällä vettä valuma-alueella, jolloin myös vähennetään vesistöjen ravinne- ja kiintoainekuormitusta ja parannetaan vesiensuojelurakenteiden, kuten kosteikkojen, pintavalutuskenttien, patorakenteiden ja muiden virtaamahallintarakenteiden toimivuutta. Vesienhallinnalla edistetään myös sopeutumista muuttuviin vesioloihin ja sään ääri-ilmiöihin.

Vesistöt ovat valuma-alueidensa lapsia. Valuma-alueella tarkoitetaan aluetta, jolta kerääntyvä vesi valuu tiettyyn vesistöön. Valuma-alueelta vesistöihin virtaava vesi kytkee toisiinsa metsät, pellot ja rakennetut alueet.

Hankealue

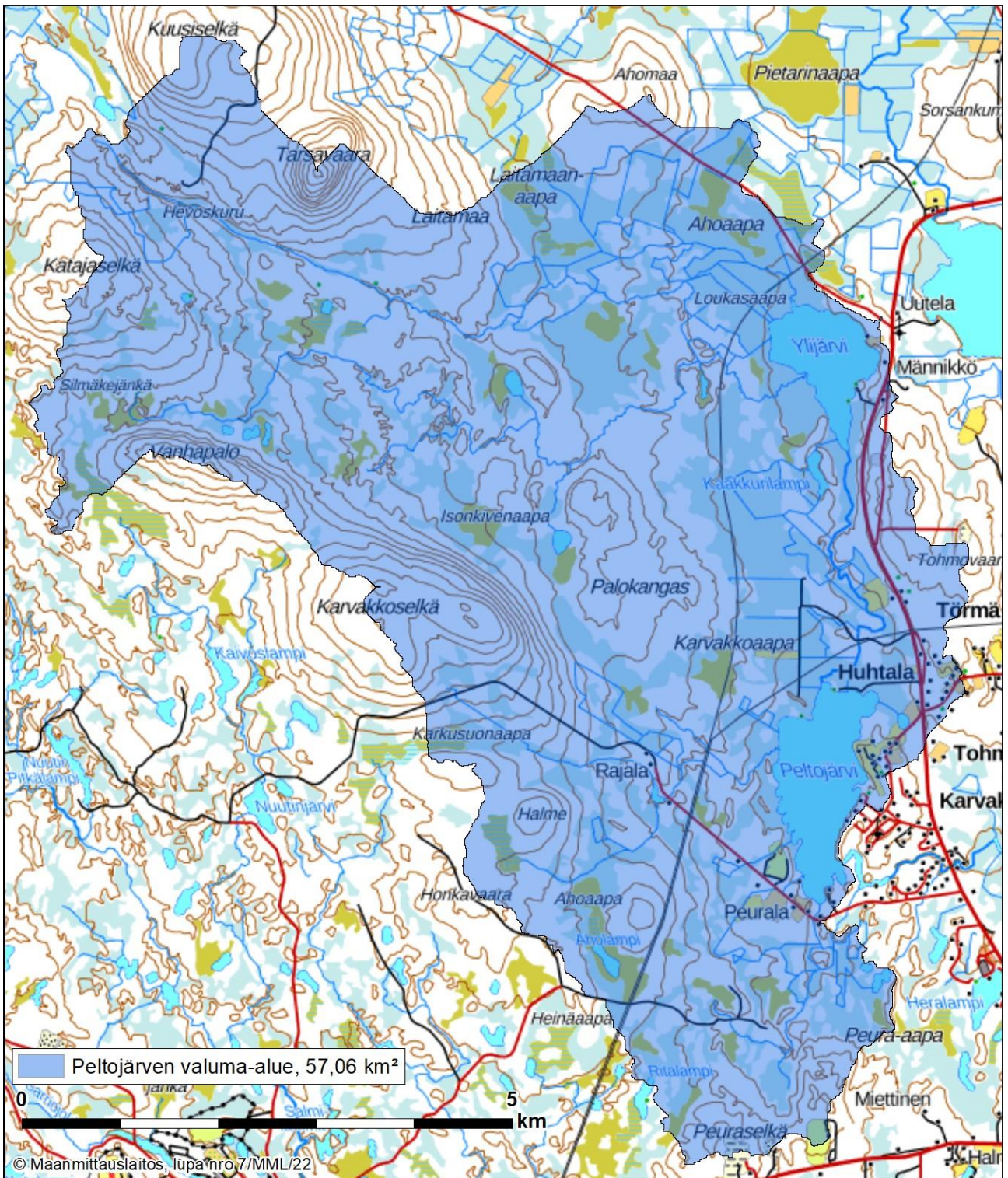
Pelto- ja Ylijärvi sijaitsevat Kemijärven kunnassa. Järvien yhteenlaskettu valuma-alue on n. 57 km² (kuva 1).

Lapin ELY-keskuksen hydrobiologi Annukka Puro-Tahvanainen kirjoittaa Pelto- ja Ylijärvestä seuraavasti:

Peltojärvi (65.322.1.001) ja Ylijärvi (65.322.1.009), Kemijärvi

Peltojärvi ja Ylijärvi ovat Karvakkjoen valuma-alueella (65.322) sijaitsevia järviä. Peltojärven yläpuolisen valuma-alueen pinta-ala on 57 km² ja järvisyys 4,1 %. Turvemaiden osuus valuma-alueen maa-alasta on 30,6 % ja ojitettujen soiden osuus 11,8 %. Peltojärven pinta-ala on 128 ha, keskisyvyys 1,0 m ja viipymä 24 vrk. Ylijärven pinta-ala on 79 ha, keskisyvyys 0,9 m ja viipymä 25 vrk. Molemmat järvet ovat tyypiltään matalia humusjärviä (Mh).

Vesienhoidon suunnittelussa Peltojärvi ja Ylijärvi on luokiteltu hyvään tilaan vuosien 2012 – 2014 vedenlaatuaineiston perusteella (ravinteet, klorofylli). Järvien humuspitoisuus, kokonaistypen pitoisuus ja kasviplanktonin määrää kuvastava klorofyllipitoisuus ovat nousseet 2010-luvulla verrattuna aiempaan 1980-luvun aineistoon. Järvien tarkemmassa tarkastelussa havaitun järvien humuspitoisuuden ja rehevyytason nousun vuoksi järvien hyvän tilan voidaan katsoa olevan riskissä, minkä vuoksi järvien tilan ylläpitäminen tai parantaminen edellyttää toimenpiteitä.

Kuva 1 Yli- ja Peltojärven valuma-alue

Hankkeen linkittyminen muihin hankkeisiin

Alueella ei ole aikaisemmin tehty vastaavia vesistökuunnostuksia tai toimenpiteitä kuunnostushankkeiden edistämiseen. Ylijärvellä on kuitenkin aikoinaan perustettu Ylijärven suojeluyhdistys edistämään tulevia

vesistökuunnostuksia. Paikallisilla on kova tahto aloittaa vesistökuunnostustöiden sarja, joilla voidaan parantaa mm. vesien ekologista tilaa.

Sidosryhmät ja muut hyödyn saajat

Hankkeesta hyötyvät hyvin laaja joukko eri tahoja, kuten paikalliset asukkaat, loma-asunnon omistajat, kalastajat, maanomistajat ym. Välillisesti valuma-aluekuunnostuksista hyötyvät paikallinen metsästysseura ja metsästäjät, sillä myöhemmin tapahtuvat toimenpiteet (valuma-alueen) parantavat mm. riistan sekä muiden eläinten elinympäristöjä. Lisäksi hanke edesauttaa Kemijärven osakaskunnan, Ylijärven suojeluyhdistyksen, Tohmon kyläyhdistyksen, Lapin kalatalouskeskuksen, Kemijärven kaupungin ja Lapin ELY-keskuksen välistä yhteistyötä. Osa hankkeessa tehtävät toimenpiteet voidaan suorittaa myös oppilastyönä (esim. maanrakennus / suunnittelu), jolloin oppilaitokset ja oppilaat saavat erinomaista käytännön kokemusta.

Hankkeen vaikutusalueella on vakituista sekä vapaa-ajan asutusta. Kemijärven kaupungin kotisivutietojen perusteella Tohmon kyläyhdistyksen alueella asuu n. 600 ihmistä. Lisäksi alueella toimii vanhainkoti sekä vanha koulurakennus, jonka alueelle on kaavoitettu matkailutoimintaa. Kaikki nämä hyötyvät Yli- ja Peltojärven kunnostuksista.

Tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on käynnistää laajempi vesistökuunnostushanke Pelto- ja Ylijärven alueella. Ensimmäisessä hankkeessa on tarkoitus selvittää Pelto- ja Ylijärven sekä niihin laskevien ojien ekologinen tila, järvien kalakanta ja laatia valuma-alueen kunnostukseen yleissuunnitelma. Hankkeeseen sisältyy myös kalastustapahtuman järjestäminen hankealueella. Kalastustapahtuman tavoitteena on kannustaa mm. nuorisoa kotitarvekalastukseen ja esitellä paikallisia virkistyskalastusmahdollisuuksia.

Vesinäytteiden ja niistä tehtyjen analyysien perusteella voidaan suunnitella jatkotoimenpiteet mm. valuma-alueella. Ensisijaiset tarpeet on selvittää mm. kiintoaineksen, humuksen, typen ja fosforin määrä vesistöissä.

Koekalastuksella selvitetään järvien kalakannan rakenne. Tuloksilla voidaan paremmin suunnitella jatkotoimenpiteet mm. hoitokalastuksen osalta.

Valuma-alueet kartoitetaan ja laaditaan toimenpide-esitykset ulkoisen kuormituksen vähentämiseksi. Valuma-alueita koskevan yleissuunnitelman pohjalta, hankkeen toteuttaja tilaa erillisen rakennesuunnitelman ja käytännön maanrakennustyön. Valuma-alueella tehtävät toimenpiteet ovat esim. laskeutusaltaiden, ojakatkojen, kosteikkojen ym. rakentamista.

Hankkeen toteuttajalla on vahva tahto aloittaa valuma-alueiden kunnostukset Pelto- ja Ylijärven alueella. Toimenpiteillä voidaan saavuttaa myöhemmin järvien parempi ekologinen taso, mikä edesauttaa positiivisesti kalastoon ja rehevöitymisen vähentämiseen ja sitä myöten virkistyskäyttöön.

Suunnitelluilla toimenpiteillä on vaikutusta seuraaviin asioihin:

- saada lisätietoja tulevia hankkeita varten (valuma-alueiden kunnostukset, hoitokalastus jne.)
- lisätä tietoisuutta vesistöjen tilasta ja jatkotoimenpiteistä
- lisätä ja parantaa hankkeen toteuttajan, maanomistajien, paikallisten sekä muiden sidosryhmien välistä yhteistyötä
- edistää paikallis- ja valtakunnantasolla positiivista näkyvyyttä vesienhoidossa
- koekalastuksella voidaan edistää myös kotitarvekalastuksen viestintää

Hankkeen liittyminen vesienhoitosuunnitelmaan ja vesienhoidon toimenpideohjelmaan

Hankealue kuuluu Kemijoen vesienhoitosuunnitelmaan ja toimenpideohjelmaan. Em. suunnitelmien tavoitteena on parantaa mm. vesien ekologista tilaa. Kemijärven osakaskunta on sisäistänyt suunnitelmassa ja toimenpideohjelmassa esitetyt asiat vesien tilan parantamiseksi.

Kemijärven osakaskunnan käynnistämä hanke edesauttaa monin tavoin vesienhoitosuunnitelman ja toimenpideohjelman toteuttamista käytännön tasolla. Hankkeessa on huomioitu suunnitelmissa olevat tavoitteet mm. vesien tilan parantamiseksi. Lisäksi hankkeella on myönteisiä vaikutuksia kalakantaan, virkistyskäyttöön ja sosiaalisiin toimenpiteisiin.

Kuvaus siitä, miten hanke edistää hakukuulutuksessa esitettyjä tavoitteita

Haettava avustus: Harkinnanvaraiset valtionavustukset vesien- ja merenhoidon sekä vesistö-, vesitalous- ja kalataloustoimenpiteiden toteuttamiseen.

”Avustukset vesien- ja merenhoidon toimenpiteiden toteuttamiseen on tarkoitettu vesienhoidon toteutusta sekä vesien hyvän tilan saavuttamista ja ylläpitämistä palveleviin hankkeisiin. Ensisijaisia ovat konkreettiset, pinta- tai pohjavesien tilaa parantavat hankkeet vesistöissä ja valuma-alueilla. Avustusta voidaan myöntää hankkeeseen, jonka kohdevesistö on hyvää huonommassa tilassa tai tilan säilymiseen kohdistuu riski. Toimenpiteiden ensisijaisena tavoitteena on parantaa vesien tilaa.” (<https://www.ely-keskus.fi/avustukset-vesisto-ja-kalataloushankkeisiin>)

Kemijärven osakaskunnan käynnistämä hanke edistää kokonaisvaltaisesti hakukuulutuksessa esitettyjä toiveita. Hanke pyrkii parantamaan vesien ekologista tilaa konkreettisilla teoilla. Valuma-alueille suunnitellaan toimenpiteitä, jotka edesauttavat vesientilaa ja luonnonmonimuotoisuutta.

Toteuttamissuunnitelma

Alla on esitelty toteuttamissuunnitelma hankkeelle.

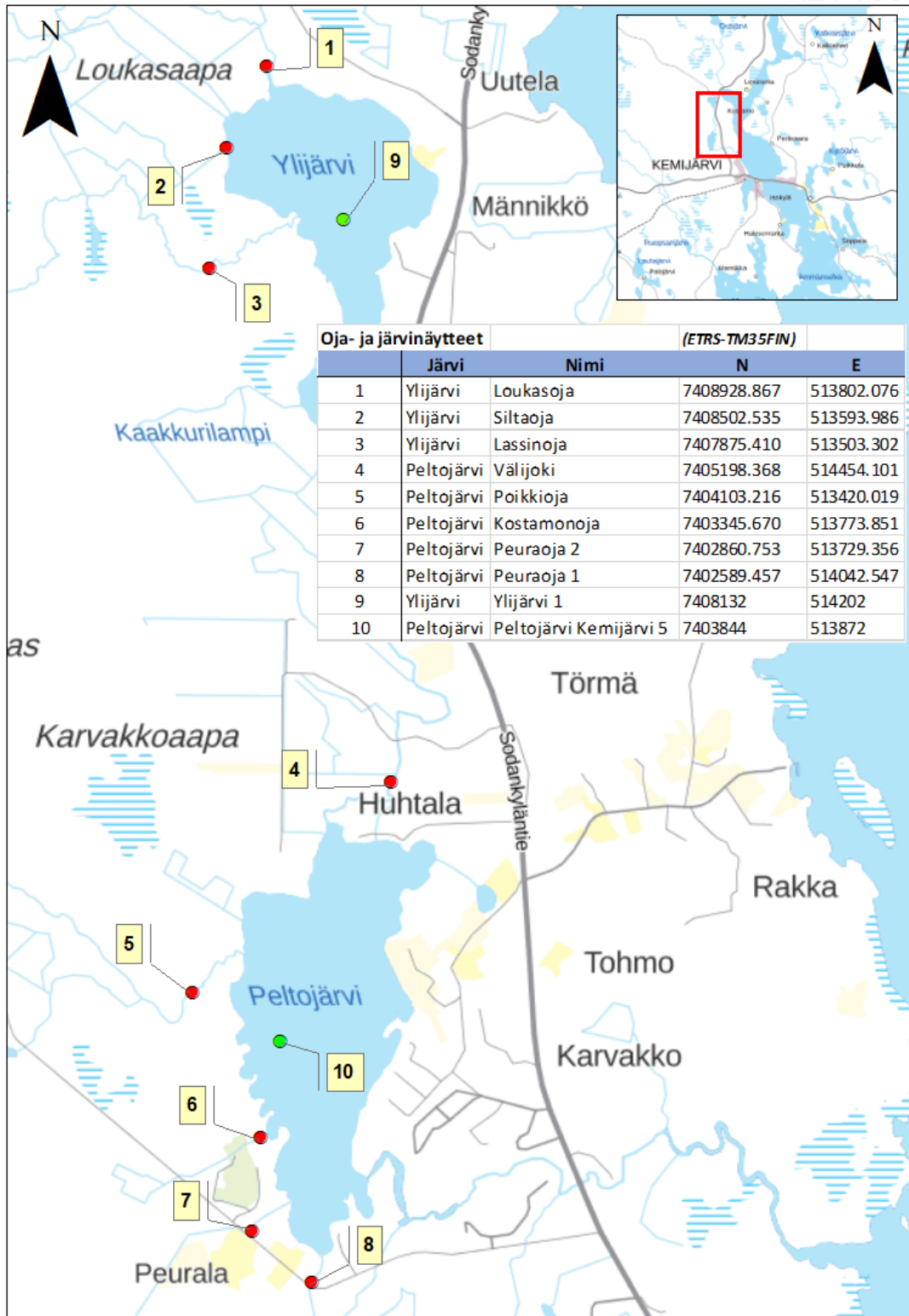
Toteuttamissuunnitelma - Yli- ja Peltojärven kunnostushanke 1			
Aihe	Tavoite	Vastuu	Aikataulu
Vesinäytteiden otto	Selvittää Yli- ja Peltojärven vedenlaatu ja valuma-alueelta tulevien ravinteiden määrä.	Lapin ELY-keskus	Touko-kesäkuu
Koekalastus	Selvittää Yli- ja Peltojärven kalakannan rakenne. Tehdään jatkosuunnitelma mm. hoitokalastuksen / istutusten suhteen.	Ostopalvelut	Touko-syyskuu
Valuma-alueiden kartoitus	Selvittää valuma-alueella olevat puutteelliset vesiensuojelukohteet ja laatia yleissuunnitelma valuma-alueiden kunnostukseen.	Ostopalvelut	Touko-syyskuu
Jatkohankkeen suunnittelu ja hankkeen loppuraportti	Koekalastuksen ja valuma-alueen yleissuunnitelman pohjalta laatia jatkohankkeen avustushakemus	Kemijärven osakaskunta	Syys-marraskuu
Kalastustapahtuma	Järjestää hankealueella kaikille avoin kalastustapahtuma, missä esitellään hanketta ja kannustetaan mm. kotitarvekalastukseen.	Kemijärven osakaskunta	Touko-syyskuu

Lapin ELY-keskuksen osallistuminen hankkeeseen

Pelto- ja Ylijärvestä ja niihin laskevista ojista otetaan vesinäytteet Lapin ELY-keskuksen toimesta. Vesinäytteet otetaan tulva-aikana, eli touko-kesäkuun vaihteessa. Ojanäytteitä otetaan 8 kpl ja järvinäytteitä 1 kpl / järvi. Näytepaikat on merkitty karttaan (kuva 2).

Kuva 2 Vesinäytteiden ottopaikat

1:24 000

Viestintäsuunnitelma

Alla on esitelty hankkeen viestintäsuunnitelma. Vastuu viestintäsuunnitelman toteuttamisessa on Kemijärven osakaskunnalla.

Viestintäsuunnitelma - Yli- ja Peltojärven kunnostushanke 1

Viestintäkanava	Tavoite	Kohderyhmä	Aikataulu
Kotisivut / some	Hankkeen toteuttaja perustaa viestintäkanavan (kotisivut/facebook tms.)	Maanomistajat, kyläläiset, kaikille avoin. Media	Heti myönteisen avustuspäätöksen jälkeen.
Yleisötilaisuus / some / media	Esitellä hankkeen tavoitteet ja toimenpiteet	Maanomistajat, kyläläiset, kaikille avoin. Media	Heti myönteisen avustuspäätöksen jälkeen.
Kotisivut / some / media	Esitellä hankkeen ajankohtaiset asiat: Koekalastus	Maanomistajat, kyläläiset, kaikille avoin. Media	Heti kun koekalastus tarkentuu
Kotisivut / some / media	Esitellä hankkeen ajankohtaiset asiat: Vesinäytteiden otto	Maanomistajat, kyläläiset, kaikille avoin. Media	Touko-kesäkuu
Kotisivut / some / media	Esitellä hankkeen ajankohtaiset asiat: Valuma-alueiden kartoitus	Maanomistajat, kyläläiset, kaikille avoin. Media	Touko-kesäkuu
Yleisötilaisuus / some / media	Esitellä hankkeen ajankohtaiset asiat. Hankkeen tulokset ja jatkohanke	Maanomistajat, kyläläiset, kaikille avoin. Media	Elo-syyskuu
Lähikoulutus (maastokäynti)	Esitellä hanketta rahoittajille ja sidosryhmille sekä suunnitella jatkohanketta	Kemijärven kaupunki, Lapin ELY-keskus ym.	Elo-syyskuu

Media	Tavoite	Asia
Koti-Lappi	Sisällyttää paikallislehteen 2–3 uutista hankkeen aikana	Hankkeen tavoitteet, tulokset ja jatko
Lapin Kansa	Sisällyttää maakuntalehteen 1 uutinen hankkeen aikana	Esitellä hanketta ja vesistökuunnostusta
Lapin alueuutiset	Sisällyttää 1 uutinen hankkeen aikana	Esitellä hanketta ja vesistökuunnostusta

Hankkeen kustannusarvio ja haettava avustus

Alla on esitelty hankkeen kustannusarviot yleisellä- ja tarkennetulla tasolla.

KUSTANNUSARVIO YLEISTASOLLA - PELTO- JA YLIJÄRVEN KUNNOSTUSHANKE 1

	€
Koekalastus	5 580 (sis. alv 24 %)
Valuma-alueen yleissuunnittelu	7 440 (sis. alv 24 %)
Talkoo	450 (alv 0 %)
Yhteensä	13 470

ELY-keskuksen avustus 50 %	6 735
Talkoo	450
Oma rahoitusosuus talkootyön jälkeen	6 285

Oma rahoitusosuuden jakaantuminen

Kemijärven osakaskunta	3 285
Kemijärven kaupunki	2000
Ylijärven suojeluyhdistys	1 000

TARKENNETTU KUSTANNUSARVIO - PELTO- JA YLIJÄRVEN KUNNOSTUSHANKE 1							
KUSTANNUSARVIO	Määrä	Yksikkö	Yks. hinta	Veroton	Alv 24 %	Yhteensä	Jako
			€	€	€	€	€
Toimenpide							
Koekalastus Pelto- ja Ylijärvi	1	krt					
Valuma-alueen yleissuunnittelu	1	erä					
Kustannukset							
Koekalastus	1	kpl	4 500	4 500	1 080	5 580	
Valuma-alueen yleissuunnittelu	1	erä	6 000	6 000	1 440	7 440	
							13 020
Talkootyönä tehtävät työt							
Koekalastuksen avustavat tehtävät	10	h	15	150	0	150	
Hankkeen viestintä ja koulutustilaisuudet maanomistajille ja kyläläisille ym.	10	h	15	150		150	
Hallinto (tiliöinti, laskutus ym.)	10	h	15	150	0	150	
							450
Hankinnat yhteensä ilman talkootyökustannusta				10 500	2 520	13 020	
Hankinnat yhteensä talkootyöt mukaanlukien				10 950	2 520	13 470	
KUSTANNUSARVIO YHTEENSÄ				10 950	2 520	13 470	13 470

Mahdolliset jatkohankkeet ja toimet hankkeen jälkeen

Hanke on yksivuotinen (1.1.2023 – 30.10.2023). Hankkeen aikana saatujen tulosten perusteella aloitetaan jatkohankkeen suunnittelu, mihin liittyy suurelta osin valuma-alueiden kunnostukset. Hankkeen toteuttaja tulee tekemään jatkohankkeen esiselvitystyötä jo kuluvan hankkeen aikana.

Lähteet

- Koekalastuksiin on pyydetty alustavat tarjouspyynnöt Lappia ammattiopistolta (kalanviljely opiskelijat) ja Jukka Korpivuomalta. Valuma-alueen yleissuunnitelmaan on pyydetty alustavia tarjouspyyntöjä A-Metsä Oy:ltä ja Kosteikkomaailmalta. Tarjouspyyntöjä valuma-aluesuunnitteluista ei ole saatu.
- Koekalastusten alustavat tarjouspyynnöt toimitetaan hankkeen toteuttajan puolesta.
- Kemijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuosille 2022–2027
- Kemijoen vesienhoitoalueen toimenpideohjelma vuosille 2022–2027
- <https://www.ely-keskus.fi/avustukset-vesisto-ja-kalataloushankkeisiin>